

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät yhtyy lausunnossaan Suomen Yrittäjien 24.2.2025 jättämään lausuntoon.

Lisäksi toteamme, että hallitusohjelman tavoitteissa on aivan oikein määritelty tehtäväkokonaisuuksia, joilla voidaan edistää ja mahdollistaa kotimaisessa omistuksessa olevien yritysten toimintaedellytyksiä. Julkiset hankinnat muodostavat merkittävän markkinan, jossa maassamme toimivilla pk-yrityksillä tulee olla aito mahdollisuus tarjota tuotteitaan ja palveluitaan. Markkina, joka keskittyy vahvasti julkisten toimijoiden omistuksessa oleviin in-house yhtiöihin, ei toimi avoimen kilpailun ehdoilla.

Hankintaosaamisen puute ja vanhoissa toimintamalleissa pysyminen ovat omiaan estämään markkinan avautumisen ja terveen kilpailun muodostumisen.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Hankintojen valmisteluun esitetyt ehdotukset sisältävät huolelliseen hankintaan liittyviä toimenpidekokonaisuuksia. Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät korostavat huolellisen valmistelun merkitystä hankinnan kokoluokasta riippumatta. Mitä suuremmasta hankinnasta on kysymys, sitä tärkeämpää on laatia huolellinen markkinakartoitus ja käydä markkinavuoropuhelut. Suomalaiset yritykset ovat pk-yritysvaltaisia ja tämän yrityskannan mahdollisuudet suurten kansainvälisessä omistuksessa olevien organisaatioiden rinnalla jäävät helposti jalkoihin, mikäli valmistautuminen ja kartoitus on jäänyt vajavaiseksi.

Hankinnan osiin jakamisella ja huolellisella valmistautumisella mahdollistetaan aidosti markkinan monipuolistuminen ja aidon kilpailun syntyminen. Kotimaisessa yksityisessä omistuksessa olevat yritykset ovat ketteriä kehittämään ja kasvattamaan toimintaansa, mikäli markkinat mahdollistavat aidon kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen. On luonnollista, että nykyisen hankintakulttuurin aikana markkina on täyttynyt kv-omistuksessa olevista suurista toimijoista ja kotimaisten in-house -yhtiöiden tarjonnasta, koska hankinnat on tehty liian suurina kokonaisuuksina. Pk-yrityksillä ei ole ollut todellista mahdollisuutta lähteä tarjouskilpailuun.

Markkinavuoropuhelun roolia ja merkitystä tulee korostaa esityksen 65 §:n nimeä myöten. Korostamme, että mikäli markkinakartoitus olisi pakollinen kaikissa kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, markkinavuoropuhelu voisi säilyä edelleen suosittelavana. Nykyisen ehdotuksen sijaan osiin jakamisesta ja hankintamenettelyn keskeyttämisestä yhden tarjouksen tilanteessa voisi poiketa markkinakartoituksen tekemisen sijaan markkinavuoropuhelulla. Tämän muutoksen myötä markkinakartoituksesta tulee lähtökohtainen osa hankintaprosessia.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Kilpailutusten lisääminen ja markkinavuoropuhelujen edistäminen sekä hankintojen osiin jakaminen edistävät pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjien mielestä vähimmäisomistusta koskeva vaatimus on sekä tarkoituksenmukainen että toteuttamiskelpoinen. Nykyinen käytäntö on osoittanut, kuinka minimaallisen pienellä omistusosuudella on pystytty kiertämään hankintojen aito kilpailuttaminen ja hankinta on tehty suoraan in-house yhtiön kautta. Hankintoja on perusteltu mm. kustannustehokkuudella.

Esityksessä oleva vähimmäisomistus velvoittaa julkista toimijaa tarkastelemaan hankintoja laaja-alaisesti ja valmistelemaan hankintaprosesseja markkinaehtoisesti. Ilman tätä vaatimusta on ilmeistä, että hankintoja tullaan jatkamaan entiseen tapaan ja ilman yksityisen tarjonnan arvioimista ja kilpailuttamista.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät toteaa, että vähimmäisvaatimuksen käyttöönotolla markkinaa saadaan monipuolistettua. Mahdollistetaan uusien yritysten syntyminen, nykyisten yritysten kasvu ja uusien työpaikkojen syntyminen. Muutoksen myötä syntyy myös kustannussäästöjä pitkällä aikavälillä.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Ei lausuttavaa tähän kohtaan.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Maamme elinkeinorakenne on hyvin pk-yritysvetoista. Yrityksistä 95,5 % työllistää alle 10 henkilöä. Yrityksistä 70 % on yksinyrittäjiä. Meidän on välttämätöntä löytää keinoja, jotka edistävät pk-yritysten kasvua. Julkisen sektorin hankinnan muodostavat merkittävän mahdollisuuden. Liian suuret hankintakokonaisuudet ja määrätietoinen julkisen sektorin toiminta markkinan haltuun ottamiseksi aiheuttaa ja on aiheuttanut sen, että osalla toimialoista on katoamassa tai on jo kadonnut kannattavan liiketoiminnan edellytykset. Tästä hyvänä esimerkkinä on hyvinvointialueen säästöohjelman vaikutukset sote-alan yrityksiin. Yritysten markkinaa syödään julkiselle sektorille.

Pidämme tärkeänä, että suomalaisilla pk-yrityksillä on aito mahdollisuus osallistua julkisiin hankintoihin. Yritysten kasvun ja menestymisen myötä Suomen kansantalous kasvaa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät yhtyy Suomen Yrittäjien lausuntoon.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Ei lausuttavaa.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjien mielestä ei ole syytä poikkeuksiin sidosyksiköiden osalta. Omistusosuusvaatimuksen merkitys on suoraan yhteydessä markkinan avoimeen kilpailutilanteeseen ja vaatimuksen myötä julkinen hankkija joutuu uudistamaan hankintaprosessejaan ja rakentamaan uudenlaista yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa.

Muutosvaihe vaatii resursseja ja osaamisen vahvistamista, mutta muutoksen myötä saatavat pitkän tähtäimen hyödyt koituvat kuntien ja koko maan eduksi uusien innovaatioiden, yritysten, työpaikkojen ja verotulojen lisääntyessä.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät yhtyy Suomen Yrittäjien lausuntoon.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Ei lausuttavaa.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät yhtyy Suomen Yrittäjien lausuntoon.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjien mielestä onnistunut julkinen hankinta edellyttää avoimuutta ja tiedon aktiivista jakamista. Uuden toimintamallin myötä vuorovaikutus yksityisen sektorin kanssa on aiempaa tärkeämpää ja myös tuloksia tuottavampaa. Yksityisellä sektorilla löytyy osaamista ja yhteistyökykyä ja myös innovatiivisuutta kehittää uudenlaisia kanavia ja menetelmiä tiedon jakamiseen.

Muut huomiot

-

Huovinen Risto
Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät

Anttila Kirsi
Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät